

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3288

3289

3290

3291

W. W. Van
Goveren

950

891.71

U-57

10. 1/2

187

2011

891.71

ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ ՓԱՏՈՂ

№ 9. — Grande valeur
TENTATION, ou D. A. Trilogie.
... ..

ՄԻՈՒՆԻՍԻՊԱԼ ԳԻՏՈՒՄ
ԲՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒՄ

ՓԻՆԻՆԻՍԻՊԱԼ ԳԻՏՈՒՄ

Գ. ՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒՄ

ՀԻՄՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒՄ

ԻՇԽ. Մ. ԲԻՆԻՍԻՊԱԼԻՆԻ

Փ Ի Չ Լ Ի Ս

ՅՈՒՆԱՆԵՆԻՍ ՄԱՐՏԻՍԻՊԱԼԻՆԻ ԳՊՈՐԱՆ.

1879.

ՍՈՅՆ ՀԱՏՈՒԱՅԻ ԵՐԳԵՐԻ ԵՂԱՆԱԿԵՐՐ

Իմ սիրելի Թիֆլիս . . . = Grande valse.
TENTATION. op. 9. A. Prigogy.

Եւ սքանչելի տեսարաններ . . . =
LE JUIF ERRANT. valse Fred. Burgmüller.

Ատում են որ այդ տեղերում . . . =
БЕЗУМНО ЖАЖДАТЬ ТВОЕЙ ВСТРѢ-
ЧИ. Романсъ Дарогамижсваго.

Ես մաշեցի ողջ իմ գրքեր . . . =
АРКАДСКИЙ ПРИНЦЪ арія, оп. Ореей
въ Аду. Оффенбаха.

Ոնց մազուրկում երկսով . . . =
КРАКОВЬЯКЪ.

Բարեկամ: ըս գեղեցիկ հողում . . . =
КОГДА-БЪ ОНЪ ЗНАЛЪ. Романсъ Кня-
гини Кочубей.

Թիֆլիս մենք շուտ կը վերադառնանք . . . =
НЕВѢСТА пѣсенка музыка Рема.

Սոցա ձայնազութիւններն կարելի է ձեռք բերել Լան-
կոյն մագաղկնում (Թիֆլիս), կամ սոյն հատուածներ հրա-
տարակողն միջոցաւ:

(«ԻՒրքը Բիծու հանարներ»-ի երգերն ձեռագիր ձայնա-
զութիւնները ցանկացողք նոյնպէս կարող են ստանալ
հրատարակողեց, զիմելով Թիֆլիս կեդր. Գրտալաճառանոց:)

9815
Ա Շ Ն Ա Ն Ա Յ Ի Ն
ԵՐԵԿՈՅ ԳԻՒՂՈՒՄ

891.71

ԱՇՆԵՆԵՅԻՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳԻՒՂՈՒՄ

ՎՕԻԲՎԵՆ ԱՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒՄՆԵՐԻ

Дозволено печатать 13 июля 1879 г.
Փոխադրեց Ռուսերէնից

Գրիգոր Շահբուզադեանց

Ք Ի Յ Լ Ի Ս

Յովհաննէս Մարտիրոսեանցի տպարան

Тан. Н. М. Мелитинского. на Острожской. 1. № 5

1879

1743

ՄԱՐԿՐՈՍՅԱՆ

ՄԱՐԿՐՈՍՅԱՆ

ՄԱՐԿՐՈՍՅԱՆ

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 18 Юля 1879 г.

ՄԱՐԿՐՈՍՅԱՆ

10109-57 4

ՄԱՐԿՐՈՍՅԱՆ

Тип. И. Маргиросианца. на Орбелиан. улицѣ, д. № 5

0781

ԱՇՆԱՆԱՅԻՆ ԵՐԵԿՈՅ ԳԻՒՂՈՒՄ

ՎՕԳԸՎԻԼ ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏՉԵԱՆ (Մ. Մեղզյեան),
 ԵՂԻՍԱՔԵԹ — սորա կենը (Օր. Վ. Փաշայեան),
 ԺՈՐԺ ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ — Փարկեց նոր եկած երեսա-
 սարդ: (Մեք. Պետրոսեան) (Իշխ. ԲէհրուՅեանց):
 ԾԱՌԱՅ,

(Գործողութիւնը կատարվում է Վկրտչեանի տանը, ամսա-
նոցում է)

Բեմը ներկայացնում է շքեղ դարձարած սենեակ ամա-
 նանոցում, բազմոցներ, լազկաթուռներ: Ինձի մէջ տեղը
 դրած է սեղան, որի վերայ ընկած են լազկերներ, թորոս
 ԼԵՆԻ, Քնար Հայկական, Ռաֆիէ «Փուռնջեր», և այլն: Աջ
 կողմը դաշնամուր և հասակը կայ, որի վերայ դարձած են
 նստեր: Զախ կողմը պատերի վերայ կախ են սրած հրա-
 ցաններ, որեր, վառարաններ, դաշայներ և ուրիշ որսի
 պատկանեալ առարկաներ: Կախ քան վարդուրել բարձրա-
 նալը լալումն որսորդական լիզերի ձայներ:

Տ Ե Ս Ի Լ Ա

ՄԿՐՏՉԵԱՆ (Հանդիսականներէջ աջ կողմը բազմոցի վերայ
 ընած է, որսի կէն շորեր հագնէ): ԵՂԻՍԱՔԵԹ (Ներսէ
 յազում նամակներ և նստեր ձեռն):

ԼԵՆԻ, ԼԵՆԻ, այս բոլորիս նամակներ և նստեր

ստացայ Թիֆլիսից, Ուզումես քեզ համար մի հա-
յերէն երգ երգեմ: (Կտուռով զաշխարհի ասած և եր-
գումէ *.)

Տ Ե Ս Ի Լ Բ.

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԾԱՌԱՅ՝ ճայիկ փունջը ձևուն.

ԾԱՌԱՅ, Լեղեսարեթի Էրզնու միջոցին.

Ազջիկ պարոն:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ, Էրզը շարունակելով:

Ա', Ինչ ես ուզում:

ԾԱՌԱՅ (զմայրով զմայրացոյցով)

Ա', աղջիկ պարոն, պարոն Ջուրտուքչեանը ու-
ղարկել է ձեզ համար ծաղիկներ:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ (տոնարարով զմեծ)

Պիր փունջն այստեղ և շնորհակալութիւն արն:
(Ծառան զնուռն փունջը զաշխարհի մրայ):

ԾԱՌԱՅ (մայրացոյցով զմայր)

Շա ուզումէ այսօր ձեզ մօտ գալ:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ (մայրացոյցով զմայր)

Ասն որ շատ ուրախ եմք: (Ծառան զուրս է զնում):

Ի՞նչ ես կարծում, սիրելիս, նրա հետ կարծեմ բա-
ւական լաւ ժամանակ կ'անցկացնենք: Ա', Ինչ ես
լուում . . . Տես ինչ հիանալի փունջ է ուղարկել
ինձ համար: Ախր այս Ինչ է, Լեոն, դու չես պա-
տասխանում և չես էլ նայում: (Մկրտչեանը, որի շքե-

* Երզն ընտրութիւնը կտրուած է զերասանուհու ոյ-
ժից և ճաշակից:

չառութիւնը՝ Կեղզեանէ սաստկանումէ, յանկարծ սկսումէ
խրըմփալ): Այս Ինչ եմ լուում, (Կովքահան սարսափով)
Նա քնած է: Եւ ի՞նչպէս խոր է քնած: Մի՞թէ
սորա համար էի սովորում երաժշտութիւնը, որ
իմ մարդը ընկերակցէր ինձ իր խրըմփալով: Ո՛չ,
այս անձնական անպատվութիւն է: Այո՛, ես պի-
տի պաշտպանեմ թէ ինձ և թէ իմ բարի ու սիրե-
լի վարժապետ էլիշտէյնին: Ես սորան կը զարթե-
ցնեմ, անպատճառ կը զարթեցնեմ: (Մտեհումէ հա-
մարձակ և լճնողաբար, բայց մեղով է խօսում) Լեո՛ն,
հոգիս . . . լսիր, դեռ ինը ժամը չկայ . . . կարծեմ
կարելի է սիրելի կնոջ համար մի աւելորդ ժամ զո-
հել և տեղիք չալ նրան տխրելու: Ախր ես ի՞նչ
անեմ մինչև տասը ժամը: (Գնումէ բեմի մէջ տեղը և
խընդրան խօսում): Ա՛խ, կարծեմ ես յաւիտեանս
մնաս բարեաւն եմ ասում իմ անհոգ ուրախութեա-
նը և ժամանակից առաջ պառաւուրեմ . . . Լեոն . . .
Լեոն . . . (Խրըմփոյր սաստկանումէ): Այսուհետեւ էլ ո-
չինչ յոյս չկայ, նա կը քնի մինչև առաւօտ . . .
(Վերջին խօսքերէ միջոցին երաժշտութիւն խուլ ձայնով
սածումէ մի ուղտղական երգ): Ես հաւատացած եմ, որ
նա մինչև այժմ էլ խօսումէ երազումը որսի մա-
սին . . . (Գնալով դէպի սեղանը): Աստուած իմ, այս
ի՞նչ տխրութիւն է: Ի՞նչ անեմ: (Այս ժամանակ մե-
քենայաբար վերցնումէ Բաֆֆիի շփոնը) 1. մասը և բա-
նալով զեզը կարդումէ):

«Էնո՛ւ, հեռո՛ւ, ով սև մաքեր,
Ինչո՛ւ դուք ինձ տանջումէք,
Մի քրքրէք իմ հին վերքեր,
Սիրտս հանգիստ թող տուէք.»

Ահա և բանաստեղծը հեռացնումէ իր սև մաքե-
րը, արի ես էլ յիշեմ մեր թիֆլիսը, զուցէ փարա-
տեմ իմ ծանր վշտերը: (Երգումէ.)

Իմ սիրելի թիֆլիս,
Ի՞նչ ուրախ ու զուարթ ես.

Այո՛, ճիշտ որ զրախտ ես:

Ահա բարեբեր քաղաք,

Կովկասի թագն ու պսակ.

Չէք գտնել սորա հատ,

Ողջ աշխարհն էլ ման գաք:

Հիանալի ձեմելիքներ,

Խանութներ

Ու բուլվարներ:

Եւ սքանչելի տեսարաններ

Գրավումեն քնքոյչ սրտեր.

Մուշտայիդի խրոխտ չինարներ

Ապշեցնումեն մարդոց աչքեր:

Եւ սորա միջով էլ անցնումէ

Խըշխըշալի գիծ կուր գետը.

Մեր հոգսերն ու ցաւերը,

Նա տանումէ իրան հետը:

Եւ զարդարած այգիներ,

Թատրոններ

Ու կօնցէրտներ:

Ասումեն որ այդ տեղերում

Մարդ չի տխրիլ իր կեանքում.

Բայց որ քիչ ձայնս «թանգութիւն»

Լսվումէ մեր ականջում.

Ոչինչ, քէֆ քաշենք, պարոններ,
Բոլորն ունայն է աշխարհում:

Այս ինչ է պատահել մեր հարևանին, որ մինչեւ
այժմ չէ երևում Թէպէտ իմ որսորդը շատ չի յար-
գում նորան . . . բայց ես այժմ նորա ջգրու կ'ըն-
դունեմ և կը փայփայեմ պարոն Զուրաուքչեանին:
Մարդս համարումէ նորան յիմար: Ասենք թէ շատ
խելօք էլ չէ, բայց գօնէ ճանապարհորդել է հեռու
երկիրներ և ճաշակով մարդ է. սպացոյց . . . անս
այս փուռջը: Ախ, ի՞նչ հիանալի միտք: Հէնց որ
կը գայ պարոն Զուրաուքչեանը, իսկոյն պարա-
հանդէս կը սարքեմ . . .

Հա՛, հա՛, հա՛ . . . Եւ մենք կը զարթեցնենք այս
քնաթաթախ պարոնին: (Զուրաուքչեանի ձայնը. «Տեկե-
նը տանն է») Ահա և նա:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (զուրաւած):

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (չտեսնելով Մկրտչեանին.)

Նա մենակ է. (Բարձր) Շնորհակալ եմ, հազար ան-
գամ շնորհակալ եմ ձեզնից, որ արժանացրիք ինձ
ձեր անպին տեսութեանը:

ԵՂԻՍԱԲԵԹ

Շատ ուրախ եմ, որ ձեզ տեսնում եմ, պարոն Ժօրժ:

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Ես վաղուց յարմար ըրալէի սպասումէի ձեզ հետ
առանձին խօսակցելու:

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ա՛խ, ես մոռացայ շնորհակալութիւն յայտնել ձեզ ձեր գեղեցիկ փնջի համար:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (առանձին.)

Նա կարծեմ դեռ չէ տեսել նամակը: (Բարձր) Դուք սիրումէք ծաղիկներ:

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ո՞վ չէ սիրում ծաղիկներ:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Բայց դուք գիտէք թէ ծաղիկները ինչ ներքին արժանաւորութիւններ ունին . . . հասկան՞ումէք, տիկին Էլլիզ, ներքին արժանաւորութիւն.

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ի՞նչ . . . ինչի մասին էք խօսում:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (ուշքի գալով.)

Ես խօսումեմ ծաղիկների լեզուի մասին, դուք հասկանումէք ծաղիկների լեզուն:

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ա՛, իմանումեմ, որով խօսումէին առաջուայ ժամանակները:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այո՛, բայց ե մեր ժամանակն էլ, մանաւանդ մեզանում փարիզում, այժմ էլ շատերը խօսումեն այդ լեզուով . . . ծաղիկների լեզուն . . . սիրոյ լեզուն է...

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ուրեմն ես այդ երբէք չեմ հասկանալ:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Բայց այդ շատ հեշտէ: Հարկաւոր է՝ միայն փոքր ինչ մտածել, պարագայ . . . կը կամենաք ես ձեզ կը բացատրեմ:

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Այո՛, այդ դուք կը բացատրէ՛ք ժամանակով իսկ այժմ ես շատ ուրախ եմ, որ դուք եկաք մեզ մօտ անցկացնելու այսօրուայ տխուր երեկոն:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Դուք տխուր էք, խնայէս էլ կարծումէի: Ամուսինը որսի է գնացել . . . խնայումուանից պատրաստվումէի ձեզ մօտ դալու:

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ի՞նչպէս, բայց միթէ Լեոնը առանց ձեզ է գնացել որսի:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Նա ինձ հրաւիրումէր, բայց ես դիտմամբ հիւանդ ձևացայ: Պէտքէ ասեմ ձեզ որ ինձ համար անտանելի է որսորդութիւնը:

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ա՛խ, ես ինքս էլ եմ առում:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Ասացէ՛ք խնդրեմ, ինչո՞ւ զրկենք կեանքից կենդանիներին, որոնք մեզ չեն վնասում: Ինչո՞ւ ըսպանենք խեղճ, անմեղ թռչուններին:

ԵՂԻՍԱՒԵԹ

Ի՞նչ զիջասիրտ էք եղել:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Սորա համար ես պարտական եմ փարիզին: Եւ ես հաւատացած եմ, որ եթէ ձեր մարդն էլ մնար փարիզում մի որոշեալ ժամանակ, նա էլ այդպիսի կենդանասպան չէր լինիր:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ

Դուք կարծումէք:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Բայց եթէ դուք իմանայիք, թէ ինչպէս փարիզի կանայք վրէժ են առնում իրենց ամուսիններից, մանաւանդ որսորդներից: Բայց դուք բարի էք. տիկին, դուք չէք վճռել պատժել ձեր ամուսնուն . . . Ե դուք չէք էլ տեսնում նորա բոլոր ախտերը: Ճշմարիտը խոստովանած, ես շատ ուրախ եմ, որ նա տանը չէ . . . Ես ձեզ մէկ բան ունիմ ասելու:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ (բղաւելով քնի մէջ.)

Շուտ, շուտ, խփեցէ՛ք:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (յեւ թռչելով.)

Ա՛յ:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ

Մի վախենաք, դա երազումն է:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (վախեցած ատում է փախալով.)

Այս րնչ է, տիկին: Ինչո՞ւ չասացիք ինձ, որ նա տանն է: Ուրեմն, մնար բարեւալ: Ես կը գամ ձեզ մօտ ուրիշ անգամ: Ես շատ հարկաւոր բաներ ունիմ ձեզ հետ խօսելու:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ (պահելով նրան.)

Է՛հ, բաւական է. նա մեզ չի խանգարի: Դուք

տեսնումէք ինչպէս խորը քնած է: Խօսեցէք աւելի բարձր, իբր թէ նա այստեղ չէ:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ.

Բայց ես, շատ կարելի է, մի աւելորդ բան ասացի . . . նա լսումէր, նա կարողէ մտածել:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ.

Ի՞նչ . . . մի՞թէ դուք կարծումէք որ նա կը կասկածի . . .

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Եւ ի՞նչ դարմանալու բան է:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ

Ձեր մասի՞ն . . . երբէ՛ք . . . դորա համար ես խօսք եմ տալիս . . . Եւ դուք ի՞նչ այնպիսի բան ասացիք, որ նա կարողանար կասկածել:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (միշտ մտիկ տալով Մկրտչեանին ատում է փսփսալով.)

Ինչպէս չէ: Ես խօսեցի ծաղիկների լեզուի մասին . . . Ա՛խ . . . տիկին . . . թոյլ տուէք գնամ, ես կը գամ ուրիշ անգամ:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ

Դատարկ բան է: Ես ձեզ չեմ թողնիլ, ես քիտր եմ և մենք միասին կ'անցկացնենք այս երեկոյ . . . Ինչո՞րեմ նստէ՛ք:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (յեւ մտիկ տալով և նորեց փախալով.)

Բայց ես ճշմարիտը չգիտեմ . . .

ԵՂԻՍՍԲԵԹ

Ինչ էք կամաց փսփսում . . . (նստում է:) Ի՞ր կամենաք նստել . . . (Ջուրտուքչեանը վախով նստում է:) Դուք կամենումէք ինձ բացատրել ծաղիկների լեզուն. առէ՛ք փունջը և սկսեցէք ձեր դասը:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (հոգոյ հանելով.)

Ա՛խ, եթէ դուք գիտենայիք, եթէ դուք կարողանայիք հասկանալ բոլորը . . . (Գնալով դաշտանուրե կողմը.) Սա իմս կը լինի. . . (Ուղուձ, վերցնել լուսնը. բայց այդ ժամանակ Մկրտչեանը սաստիկ լըրմիտմէ, և նա փուսնը ձուկը թողնելով, ասուձ էրկիւրով.) Ո՛չ, ոչ, ուրիշ անգամ:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ (առանձին.)

Ի՛նչ եղաւ սրան: (Բարձր) կարծեմ դուք զինուորական էիք մէկ ժամանակ:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Քիչ ժամանակ: Ես մօրս ցանկութեամբ և իմ արկարութեանս պատճառաւ բողոքովին թողի պաշտօնս:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Բայց որտեղ էք ուսում առել:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Աւելի շատ տանը, մօրս մօտ և յետոյ արտասահմանում:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Ափսոս, շատ ափսոս. այդ պատճառով էլ դուք այդպիսի թոյլ բնաւորութիւն ունիք (առանձին) որ չստեմ թէ յիմար:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Սակայն մի անգամ մայրիկս վճռեց ինձ տալ զիննազին:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Ա՛յ, էդ լաւ է:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Բայց ինձ համար այնտեղ վատ էր:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Ինչո՛ւ:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Երևակայեցէք. ինձ այնտեղ պահեցին չորս տարի առաջին դասատանը. . . Ա՛յ, էսպիսի փոքր երեխայք ինձ միշտ կանչումէին «պառաւ գիմնազիստ»: Գիմնազիստներում տալիս են այդ անունը այն ծոյլերին, որոնք մուսմեն միևնոյն դասարանը քննութիւններից յետոյ:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Ուրեմն դուք ծնուրթիւն էիք անում:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Ե՛ս, երբէք:

Ես մաշեցի ողջ իմ գրքեր,

Աշխատելով օր ու գիշեր.

Բայց լարեցին ինտրիգաներ

Իմ դէմ կեղտոտ վարժապետներ:

Նորանց չը թողին մեզ ձեռել,

Մինչև սեր մէկ մազին զիպչել:

Նրանք էլ սկսան ինտրիք սարքել, (կրկնէ)

Եւ ինձ խեղճիս «պառաւ» կանչել: (կրկնէ)

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Հա՛, հա՛, հա՛. «պառաւ»: Չորս տարի առաջին դասատանը:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Մայրիկս դուրս բերեց ինձ գիմնազիայից և կամենումէր պատրաստել ինձ ուղղակի համալսարանի համար. բայց ասումեն որ այնտեղ աւելի շատ ինտրիգաներ կան. . . Եւ այդպէս ես ուղևորուեցայ

արտասահման և այնտեղ արդէն բոլորովին կատարելագործուեցայ:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ (Հեգնութեամբ.)

Այդ երևումէ:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այնպէս չէ: Ես խօսումեմ երեք լեզու, զիտեմ ամեն տեսակ պարերը, երգումեմ բոլոր սքանչելի օպերաները:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Ա՛խ, լաւ միտս բերիք. խնդրեմ երգէք: Դուք շատ հիանալի էք երգում. (Միճողելով, առանձին.) կարելի է մարդս զարթի և կարծէ թէ ազաւաններն են բղաւում: (Բարձր.) Դէ՛հ, երգեցէ՛ք խնդրեմ:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Բայց ձեր մարդը կը լսէ...

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Աւելի լա՛ւ, եկէք յիշենք Թիֆլիսը. մի բան երգենք Տրօվատօրից. (Երգումեն Տրօվատօրից մի գուէտ. Ջուրտուքշեանը առաջ երգումէ կիսաձայն և անզուտար յետ է նայում Մկրտչեանի վերայ: Եղիսայեթը ժպտումէ և մի քանի անգամ ասում. «աւելի բարձր»: Վերջապէս նա զմայլվելով եր երգով՝ երգումէ որքան ուժը պատումէ: Մկրտչեանը դաշնակցումէ նրանց խրմիկովով.)

ԵՂԻՍԱՅԵԹ (Երգելուց յետոյ.)

Ո՛չ, ոչինչ չէ օգնում և դարձեալ քնած է: Եկէք սովորենք կրակովիանկա:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (Krakoviank-ի եղանակով.)

Ոնց Մազուրկում երկսով,

Բայց թի տալով ենք դնում,

Պարզ է շատ սորա քայլը
Ինչպէս որ Պօլկա պարը:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Առաջ դուք սկսէք մենակ,
ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Բայց որ համ չունի մենակ:
ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Գոնէ սկիզբը ցոյց տուէք,
Որ բոլորը հասկանանք:—
ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Ա՛յ... մէկ, երկու, երեք ես,
Այժմ կը պըտըտեմ ձեզ.

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Շատ պարզ բան է երկուսով,
Ողջը կ'իմանանք մենք շուտով:—

(Տալիս է նորան ձեռքը և երկուսը ասելով դբա լա, լա, ուրախ ու զուարթ պարումեն այս պարը:)

ԵՂԻՍԱՅԵԹ

Ա՛խ, յոգնեցայ, աւելի չեմ կարող, կարդանք մի բան... ահա իմ մօտ կան «Թորոս Լևոնի», Բաֆֆիի «Փունջերը»: (Մտենումէ սեղանին.)

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (Կանչանցնելով նորան.)

Ասացէ՛ք խնդրեմ, ո՞վ է կարդում այժմ հայ-հնդինակութիւններ, ես այս րօպէիս կը բերեմ ձեզ համար մի նոր ֆրանսիական րօման, որը բերելեմ հետս ֆարիզից «L'amant d'une femme mariée» վերնադրով:

ԵՂԻՍԱՅԵԹ (առանձին.)

Ա՛խ, ինչ յիմար է, (Բարձր.) Լաւ, բերէք ինչ ուղումէք...

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (գլխաբեր վերջնումէ և գնալով
ատում. առանձին)

Ես սորա համար կը կարդամ այն գլուխը, ուր
նկարագրած է հենց իմ դրութեան մէջ գտնուող
երիտասարդի սիրոյ բացատրութիւնը... (Բարձր)
Յտեսութիւն առ ժամանակ... ես իսկոյն կը վե-
րագառնամ. (Եղիարեթը մեքենայաբար առնելով ձեռ-
քին փունջը՝ նստումէ գլխանի վերայ: Չուրտուքշեա-
նը գռներեց ներս նայելով՝ ատումէ առանձին.) Նա
վերցրեց իմ փունջը, կը գտնէ նամակը և բազդս
բանել է: (Նայելով Մկրտչեանի վերայ.) Իսկ դու յի-
մար, քնիր յաւիտենական քնով:

S E N T I Դ.

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐԸ, ԱՌԱՆՅ ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆԻ:

ԵՂԻԱՐԵԹ՝ մենակ.

Այսօր ոչինչ չէ յաջողում: Ես կարծում էի, որ այս
յիմար փարիզի ֆրանսը կը զուարճացնէր ինձ,
իսկ ընդհակառակն ես սաստիկ յոգնեցայ և նպա-
տակիս էլ չը հասայ: Իմ սիրելի որսորդը էլի քը-
նած է իր քաղցր քնով: Ինչո՞ւ ի զ՞ուր տեղը զու-
խը ցաւացնի երաժշտութեան, երգի ու կնոջ հա-
մար: Ահա՛ այն սիրելի, գեղեցիկ տղամարդը, որին
ամենքը գովում էին, ահա՛ նա երեսը չը վիր արած,
(Յոյց տալով մարդու վերայ լի արհամարհական շարժուած-
քով.) քնած է: (Անցնումէ Հանգիստականներեց ձախ) Ո՛ւհ,
անտանելի տխրութիւն: (Նստումէ)

ՄԿՐՏՁԵԱՆ, (աչքերը բանալով և ճամկոտուելով):

Կարծեմ քիչ քունս տարել էր, հա՛.

ԵՂԻԱՐԵԹ (չը նկատելով մարդու զարթնելը՝ շա-
րունակումէ.)

Նա առաջ ինչպէս զբաղուած էր իւրանով, և այդ
բոլորն անուձէր միայն ինձ դուր գալու համար:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ (կամոյ.)

Կնոջս բան խօ չէ պատահել: Ի՞նչէ ինքն իրան
խօսում:

ԵՂԻԱՐԵԹ

Իսկ այժմ: Այսօր օրինակի համար, գող որսոր-
դի նման կ'երևայ վեց ժամին:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ (կամոյ.)

Խօսքը իմ վերայ է... քնած կը ձևանամ:

ԵՂԻԱՐԵԹ (խօսումէ՝ ձայնը քնացած որսորդի պէս
խրոտ ձայնով.)

«Բարև, Էլի՛դ... Ի՞նչպէս անցկացրի՛ր ժամանա-
կըդ» (Իր ձայնով.) Ոչինչ, փառք Աստուծոյ: Յաջող էր
որսը. (Մարդու ձայնով.) «Վատ չէր, միայն չատ քաղ-
ցեցայ... Շուտով կը ճաշենք»: (Իր ձայնով.) Պատ-
րաստ է. (Մարդու ձայնով.) «Բայց թոյլ տուր, հողիս
չորս չը փոխեմ ճաշի ժամանակ... շան պէս յոգ-
նելեմ»: Յետոյ նստումէ և ուտում քաղցած գայլի
պէս և պատմում շների ու նապաստակներին, ար-
ջերի ու աղուէսների մասին այնպիսի ախորժակով
որ լեզուով չեմ կարող ասել: Ճմարիտն ասեմ, ես
ոչինչ չեմ հասկանում նորա խօսքերից. ա՛յ փա-
խաւ, գաղանի հետքը, մեծ հրացանը, ցածրացրէք
և այլն: (արտասուքով.) Թաղիներ, նապաստակներ,
հասէք բռնեցէ՛ք. ա՛խր ինչ բաւականութիւն է ինձ
համար:

նի, որ սիրէ ինձպէս սպարոնին: Այս բոպէին երեսս կը լուանամ, կը հաղնուեմ և կ'երեւամ քեզ: (Այս բոպէին եղևսաբեթը ձգուած, ձեռքից փունջը) Ա՛խ, ինչ շքեղ փունջ է . . . Այս սորան ո՞վ է ընծայել: Եւ քիչ յարմար ժամանակ տեսայ, կը հանեմ մի քանի ծաղիկներ, որ շորիս վերայ չինեմ: (Ուղուած Թիջեց հանել ծաղիկը, և զարմանքով դուրս է քաշում նամակը:) Այս ի՞նչ է . . . նամակ և այն էլ կնքած . . . Հ՛մ, նըշանակումէ Լիզան դեռ ևս չի կարդացել, մինչև անգամ չէ էլ տեսել . . . Սակայն ո՞վ կը համարձակուէր: Թո՞ղ ո՞վ ուզումէ լինի, անպատճառ կը սպանեմ նորան: Չը լինի թէ մեր փարիզից եկած ակնոցաւոր ֆրանս հարեանն է: Անկասկած նա կը լինի, ուրիշ ոչ ոք: Ա՛խ, անպիտան երեխայ, սպասիր փոքր ինչ, սպասող կ'եփեմ:

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (զբռեկց.)

Տիկինը դեռ էլի դահլիճումն է:

ԾԱՌԱՅ

Այո՛, պարոն:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ (յած բերելով հրացանը.)

Ա՛, նրա ձայնն է, Այս բոպէին բոլորը կ'իմացուի: (Հրացանով կանգնումէ անկիւնում:)

Տ Ե Ս Ի Լ Ե

ՈՒՍՁԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (առջ ներս է նայում դռնեկից, յետոյ մտնելով նայումէ դռանի վերայ, ուր քնած էր Միլոսէանը:

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Ա՛, մեր զազանասպանը քաշուել է իր ննջարանը.

իսկ նա մենակ է և շատ կարելի է՝ կարդացած լինի իմ նամակը: (Գնումէ և շտապով չորում բազկաթուղ առաջ) Էլի՞ղ . . . (Տեսնելով որ քնած է) Այս ի՞նչ է, սա էլ է քնած:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ (նշան դնելով կեռուից.)

Ես նշան եմ դնում ձախ ականջը: ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (վեր թռչելով և յետ շուռ դալով.)

Ա՛յ:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ. (Իտուր հեռեկող տեսարանը արագ և յած ձայնով պիտի կատարուի)

Մ֊ս . . . կանգնի՛ր և ջը շարժուե՛ս, թէ չէ կը ըսպանեմ:

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (զարձեալ կիսաջր.)

Ես մեղաւոր եմ . . . Թողէ՛ք հրացանը . . . Ես պատրաստ եմ բաւականութիւն տալ ձեզ:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ (Թողնելով հրացանը, դնում կնոջ հակառակ կողմը, առնում ձեռքին փունջը և կանչում էր մօտ Զուրտուքէանին.)

Այստեղ արի՛, ասա՛. ում հետ ես հանաքներ առում: Մէջքդ քոր է գալիս՝ հա՞:

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (նկղմալով.)

Ասացէ՛ք խնդրեմ, այդ ի՞նչ հանաքներ են:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ

Փարիզում տեսած հանաքներիցդ է՞ հա՞:

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այո՛:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ

Չե՛ս վախենում:

ԶՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այո՛:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ

Յարգումնս մենամարտութիւնը:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այո՛:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ

Նշանակումէ սուտ չես ասել:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այո՛:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ

Նամակը դո՞ւ գրեցիր:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այո՛:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ (տալով նորան փունջը.)

Ա՛ն փունջը:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (առնելով փունջը, ասում է ասիլըութեամբ.)

Այո՛:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ

Նշանակումէ կինս այդ չէ՞ կարդացել:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Այո՛:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ (նամակը դիտելայր ցցելով փնջը մէջ.)

Նամակը նշանս է: (կանգնեցնում է տեղնուտեղը անկունում, երեսը կէսը դարցած դէպի հանդիսականները.) կանգնի՛ր այդպէս, չը շարժուե՛ս տեղիցդ և բըռնի՛ր փունջը գլխիդ վերայ: (Բարձրացնում է նորա ձեռքերը փունջով և նա մեքենայաբար կնարանդում է:) Ա՛յ, այդպէս. իսկ ես այստեղից հրացանով կը խփեմ նամակին:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (վախենալով.)

Բայց ինչպէ՞ս:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ

Ես ուզումեմ քեզ հետ բանս վերջացնել վիճելով — Տէլի պէս . . . կանգնի՛ր . . . ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (դողալով և կրկնապես անելով.)

Բայց չէ:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ (հեռանալով և նշան դնելով.)

Լ՛ուս կաց, թէ չէ առանց դորա էլ կը սպանեմ. . . (Առութիւն. Մկրտչեանը երկար ժամանակ նըշան է դնում, զուարճանալով նորան շարունակ վախեցնելով. Ջուրտուքչեանը ծնկներն սկսում են դողալ և ծալուել: Յետոյ նա յանկարծ աղաղակուծ է.)

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ

Մի բառ միայն . . . ի սէր Աստուծոյ:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ (չը թողնելով հրացանը.)

Էլ ինչ, ասա՛ շուտով:

ՋՈՒՐՏՈՒՔՇԵԱՆ (շուտ և դողդոջուն ձայնով.)

Դուք տեսնումէք որ ես վախկոտ չեմ. . . Ես պատրաստ եմ մեռնիլ, բայց դուք պիտի խնայէք ձեր կնոջը. հրացան արձակելով կը վախայցնէք նորան:

ՄԿԻՏՁԵԱՆ (հրացանը թողնելով.)

Փրանսիացու պէս թեթեամիտ ու սրամիտ ես եղել: Բրա՛վօ: (Մտնելով, վայր է դնում հրացանը. յետոյ կաննելով նամակը փնջից այլուծէ մոմը վերայ, ասելով.) Եւ յիբաւի, արժէ՞ արդեօք քո կեանքը այն երկիրդին, որը պիտի պատճառեմ կնոջս քեզ պէս անպէտք արարած սպանելով: (Հաւաքելով մոխիրը, ասում է.) Ես ներումեմ քեզ. զնա՛ մոխիր ցանի՛ր

զիսիդ և ապաշխարի՛ր: (Յանելով զլսեն մոխրը.)
Գո՛ւրս: (Յոյց տալով ձեռքով դրան վերայ. Զուրառու-
բբշեանը շտապով դուրս է վազում, վայր ձգելով աթուռ:)

ԵՂԻՍՍԲԵԹ. (զարթելով.)
Ի՞նչ խարար է . . . Ի՞նչ պատահեցաւ: — Կլմծ
(. խորհման դմբակով.) ՄԿՐՏՁԵԱՆ.

Շատ բան պատահեցաւ, հոգիս. առաջինը ես
զղուեցայ և թողնումեմ որսորդութիւնը:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ. (ընդհատելով և մատով անելով.)
Այ խորամանկ, շատ կարելի է ականջ դրի՛ր
ինձ: Բայց ների՛ր, ների՛ր խնդրեմ, ես այլ կալ չեմ
տխրիլ: Ուղղումնս քեզ հետ ողջ ձմեռն անցկացնեմ
այստեղ:

ՄԿՐՏՁԵԱՆ

Հարկաւոր չէ՛, իմ հրեշտակ. գալ շարաթ մենք
քաղաք ենք դնում:

ԵՂԻՍՍԲԵԹ. (զրկելով նորան.)

Շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ, հոգիս. (Նըզումէ՛.)

Թիֆլիս մենք շուտ կը վերադառնա՞նք,
Բայց, ա՛խ, կուզեմ ես իմանալ,
Նրբ հասարակութեան երևանք
Ի՞նչ յաջողութիւն կ'ունենանք:
Նա եռանդն ու աշխատանքը
Գիտէ միշտ լաւ վարձատրել.
Ա՛խ, թէ այսօր էլ ողջի ուշքը) Կրկնէ:
Կարողանայինք մենք գրաւել:)

ՂԱՍՏԳՈՅՐԸ ԻԶՆՈՒՄԷ:

3288

3289

3290

3291

2013

